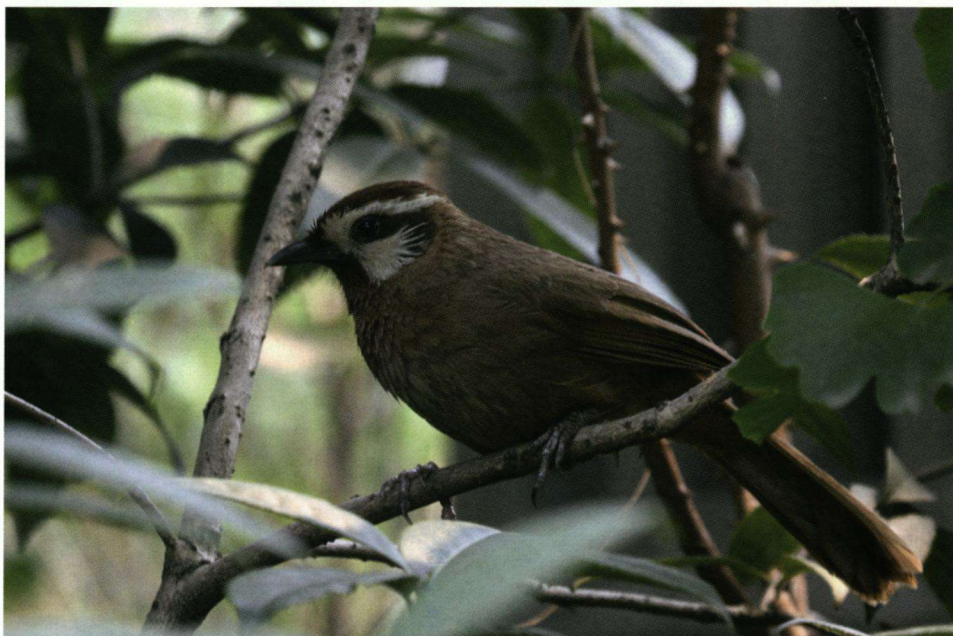

Sichuan

Gerard Ouweneel

Swinhoes Lijstergaai. Van het respectabele aantal soorten van de *garrulax*-groep die China en met name Sichuan heeft te bieden, hebben wij de meeste aangetroffen. De Swinhoes Lijstergaai was plaatselijk gewoon, ook in de parken van steden. Foto: Bart Huijzers.

Voor passagiers die graag uitzien over wijde en lege landstreken, is het fijn dat onze nationale luchtvaartmaatschappij overdag vliegt van Chengdu naar Amsterdam. Die lieden doen er goed aan te proberen voor deze vlucht een raamplaats te bemachtigen. Mits onbewolkt, is het dan negen uur genieten, waarbij zij kunnen vaststellen dat deze wereld nog streken bezit waarvoor het oudtestamentische 'de aarde was woest en ledig' opgaat. Is zo'n passagier vogelaar, dan gaan bij hem de 'windmills of the mind' aan het werk. Want weinig verbeeldingskracht is nodig om te bedenken welke vogelsoorten die schitterende landschappen beneden bevolken. Vanuit Chengdu gaat de vlucht eerst naar het noorden. Links blijft steeds de westrand van de Himalaya in zicht. Dat tafereel inspireert tot beelden van Zwarthalskraanvogels, Ibisnavels en Tibetaanse Berghoenders op het netvlies. Daarna de Gobiwoestijn, die de gedachtenstroom op Steppehoenders en steppegaaien brengt. Vervolgens beneden het Altaigebirge met zijn veelzijdige avifauna, waarbij de mysterieuze Altaivalk. Dan naar het westen, met de grote meren van Zuid-Siberië, die goed zijn voor beelden van Reuzenzwartkopmeeuwen, Jufferkranen en Lachsternen. Wellicht vraagt de passagier-vogelaar zich dan af of 30.000 voet lager toch nog ergens de laatste Dunbekwulp huist. Daarna de Oeral met wat later ver beneden de Wolga. Boven Moskou langs gaat het vervolgens over Litouwen richting Oostzee. Europees Rusland zet de fantasie aan het werk naar Bastaardarend en Zwarte Ooievaar. Voor degene die rechts in een Boeing of Airbus zit, heeft het laatste half uur vliegen de bonus in petto van Duitse Waddeneilanden en het oosten van onze Waddenzee. Neen, er zijn vervelender vluchten. Die circa negen uur durende dagvlucht van Chengdu in China naar Schiphol gaat snel voorbij.

De schitterende Rivierroodstaart was vaak te zien langs stroomversnellingen. Daar zijn er veel van in Sichuan.
Foto: Gert Huijzers.

Bij een reis over gebieden met rondom onbegrensde gezichtseinder, borrelt een diep verlangen boven daar in mijn eentje rond te dolen. Gelukkig ben ik niet de enige, zodat de tijd nog niet rijp is voor een horizontale consultatie bij een collega van Maarten Toonder's dokter Zielknijper. Al enkele malen vormde zo'n hunkering het begin van een fijne vogelreis met vrienden. Dat was ook het geval na de eerste vlucht van Chengdu naar Amsterdam, in het bijzonder bij het trajectdeel ten noorden van die stad, dus over de Chinese provincie Sichuan. Tijdens die vlucht maakte hetzelfde verlangen zich meester van metgezellen, hetgeen de plannenmakerij vergemakkelijkte. Voorlopig kwam er niets van. Een paar dagen na die tussenstop in Chengdu, kreeg Sichuan te

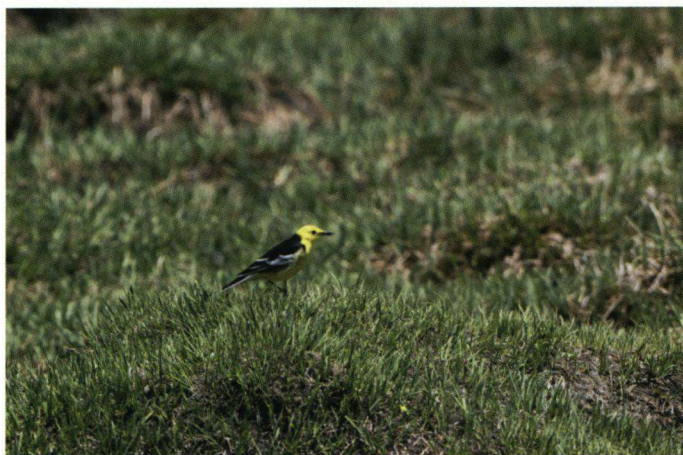
maken met een verwoestende aardbeving, waarna grote delen op slot gingen, waaronder de in wijde straal gelegen streken rond de stad. Eerst in 2010 ging het licht weer op groen. Samen met een stel Britten kon op 24 mei ons clubje onder de vlag van Bird-tourAsia vanuit Chengdu op sjouw gaan voor een rondreis van bijna drie weken. De vogels stonden voorop, maar daarnaast stonden wij open voor indrukken van niet-ornithologische aard. Eén van de meest indringende was dat heel Sichuan aan het bouwen leek en er werd gewerkt aan de wegen. Na de aardbeving van 2008 was veel herstel nodig. Toch hield duidelijk het grootste deel van de bouwactiviteiten verband met China's 'booming economy'.

Met de Blauwe Oorfazant hadden we geluk. Na een lange zoektocht op en rond een op 3800 m hoogte gelegen pas kregen we, bijna teruggekeerd bij het busje, twee exemplaren fraai te zien. Van een tweede zeer gewenste fazant, de Witte Oorfazant, zagen we een paar maal exemplaren, maar steeds veraf. Chinese vrachtwagenchauffeurs schepten er overigens genoeg in op die bewuste pas standaard handenvol papiersnippers uit het portierraam te gooien.
Foto: Gert Huijzers.

Sichuan

De in Sichuan op grote hoogte voorkomende Strandleeuweriken zijn van de vorm *khamensis*. Tijdens voettochten door het geschikte biotoop zagen we er tientallen per excursie.
Foto: Gert Huijzers.

Tibetaanse Kwikstaart. Ook een soort van hoogvlakten. Waarschijnlijk een vorm van *citreola*, de Citroenkwikstaart, of reeds afgesplitst.
Foto: Gert Huijzers.

Moerasleeuwerik. Deze forse leeuwerik doet kwa postuur en presentatie denken aan een Kalader. De Nederlandse naam van is enigszins misleidend. Wij zagen deze soort alleen in hooggelegen gebieden, zij het wel in de buurt van meren.
Foto: Gert Huijzers.

Aardverschuivingen

Van Chinezen is beweerd dat ze alles opeten met vier poten afgezien van tafels, alles wat vliegt uitgezonderd vliegtuigen en alles wat zwemt buiten schepen. Deze bewering gevoegd bij de herinnering dat het Mao-regime ooit vogels tot lastposten verklaarde en aanspoorde ze te verdelgen - een bizarre oproep waaraan de volgelingen van de grote leider gehoor gaven - heeft onder vogelaars het idee doen postvatten dat China niet de beste reisbestemming is. De enorme vogelvangst voor handelsdoeleinden en het feit dat de Chinezen al eeuwenlang bezig zijn met het omzetten van hun land in een cultuursteppe, geven die opvatting steun. Voor Sichuan gaat die bewering niet op. Op zijn checklist voerde Birdtour Asia rond 375 soorten op. Daarvan zag ik tijdens de reis zo'n 65%. Het beroerde weer dat in Sichuan en ook in andere delen van China in de zomer van 2010 manifest was, noopte de organisatie het programma om te gooien. Daardoor ging het vanuit Chengdu eerst noordwaarts, naar Juizhaigou. Vandaar richting zuidwest, langs de oostrand van het Tibetaanse plateau, via de hooggelegen grassteppen rond Ruoergai. Na deze adembenemende ruimte ging het verder

zuidwaarts op Wawu Shan aan, met als tussenstops de coniferenbossen van Mengbishan, het pandareservaat Wolong en de vijfenveertighonderd meter hoog gelegen Balang Shan Pas. In feite ging de tocht van park naar park. Daarvan zijn er nogal wat in Sichuan, hetgeen te maken heeft met het voorkomen van de Reuzenpanda's. Om deze te zien is een grote dosis geluk nodig. Wij waren al reuze in onze sas met de Kleine Panda, die ons ten deel viel in het surrealistische landschap op één van de toppen van Wawu Shan, welke werd bereikt via een kabelbaan. Vanuit de gondel was het heel goed vogels kijken. Terug ging het door dichte mist, een nadeel waarmee wij tijdens de trip meer te kampen hadden. Met die handicap hielden de chauffeur en zijn tegemoetkomende collega's qua snelheid ogenschijnlijk geen rekening, zodat met name op hooggelegen bergpaswegen van ontspannen autoritten geen sprake was. Toen Bart Huijzers merkte dat hierdoor niet alleen hij met verstarrende ledematen te kampen had, adviseerde hij 'Je kan beter maar gaan slapen, dan merk je niets'. Een tweede hindernis waren aardverschuivingen. Wij vermochten niet te ontdekken of deze ontstonden door de abnormale regenval of

De dag op het Tibetaanse Plateau bij Ruoergai was een echte 'gierendag' met in de loop van de ochtend vanaf de rondom liggende bergen binnenkomende Monniksgieren, Himalayagieren en Lammergieren. Hier een stemmingsbeeld met op de voorgrond rustende Himalayagieren en een Monniksgier. Foto: Gert Huijzers.

Op de 29ste mei was een jagend en hun al uit de kluiten gewassen jongend voerend paartje Chinese Klapsteksters één van de kostelijke taferelen van de reis.
Foto: Gert Huijzers.

Sichuan Mees. Sinds het verschijnen in 1995 van *Tits, Nuthatches and Treecreepers* van Simon Harrap is er qua systematiek met de *songarus* mezen in China wel wat veranderd. En of er nog nieuwe rangschikkingen zullen volgen? In de meeste literatuur zal men de Sichuan Mees niet aantreffen. De onze werd genoteerd als *Poecile (songarus) weigoldi*.
Foto: Gert Huijzers.

De Reuzenlijstergaai was een van de soorten waarnaar het lang zoeken was. Tussen de mistflarden en regen- en sneeuwbuien door vonden we deze soort langs de hellingen van de Wawu Shan.
Foto: Gert Huijzers.

Nog een soort die hoog op de wensenlijstjes stond was de Roetgaai. Op de helling van de Wawu Shan kregen we hem te zien.
Foto: Gert Huijzers.

door de aanleg van wegen langs de vaak steile berghellingen. Regelmatig liepen wij vertragingen op tot Caterpillars rotsblokken, modder en ontwortelde bomen van de weg hadden geschoven. Het woord 'landslides' kreeg een extra dimensie toen wij, op weg naar een plek met mogelijk baltsende Bossnippen, meemaakten hoe 's morgens rond vijf uur in het aardedonker een rotsblok zo groot als een flinke container vlak voor onze Ford-bus op de weg stortte. Omdat de weg geblokkeerd raakte, maar ook door de opgelopen deuk in het enthousiasme, zijn we toen omgedraaid en weer naar bed gegaan. Die Bossnip hoorden we de volgende ochtend.

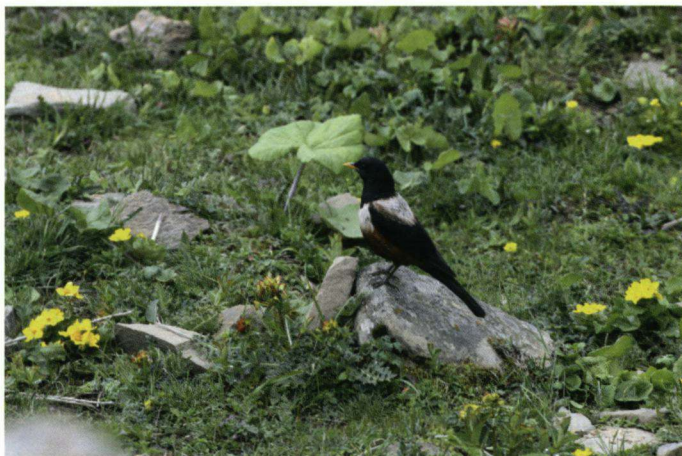
Chinezen zijn zuinig op hun nationale parken. Ze stichtten het zeshonderd vierkante

kilometer grote Juizhaigou in 1978. Het nationaal park is befaamd om zijn 108 meren op verschillende hoogteniveaus, die hun water via een keten van watervallen aan elkaar doorgeven. Het park ontvangt jaarlijks drie miljoen personen. De ingangspartij plus het bezoekerscentrum deden denken aan één van onze grote voetbalstadions na het einde van een populaire wedstrijd, inclusief het lawaai. Mede omdat er maar een paar wegen zijn, is het in het park zelf met de drukte gauw gedaan, althans voor ons wandelaars. Het overgrote deel van ons tweedaags verblijf ging heen aan zoektochten naar de Roodkop-nachtegaal, een endem. Mede dankzij intensief tapegebruik hoorden we allen de vogel, tot vlakbij. Ontdekken was wat anders. Peter Clement en Bart Huijzers zagen

Wederom een soort waarnaar werd uitgekeken, de Père Davids Nachtegaal. Het viel niet mee om hem op te sporen.
Foto: Bart Huijzers.

De Kesslers Lijster was plaatselijk talrijk.
Foto: Gert Huijzers.

hem magnifiek. Anderen kwamen niet verder dan een glimp of helemaal niet. Bij die laatste categorie behoorde ik. Juizhaigou gaf de eerste aanzet van het forse aantal soorten andere nachtegale, roodstaarten, vliegen-vangers, mezen, zangers, gaaien en roodmus-sen waarvoor vogelaars in de Himalaya terecht kunnen. De grote vogelfiguren waren Lammergieren, Aziatische Kuifarenden, Steenarenden en Himalayagieren. In het

indrukwekkende landschap kwamen ze goed tot hun recht. Nieuw was de Himalayabuizerd, een soort die recent door afsplitsing z'n zelfstandige status kreeg.

Fazanten en saterhoenders

Die afgesplitste Himalayabuizerd was niet de enige. Op de lijst die we 's avonds afvinkten, stonden soorten, die onze uit het jaar 2000 daterende veldgids niet noemt. De nieuw

Tibetaanse Berghoenders lieten zich zien op de 4500 meter hoge Balang Shan Pas, in een passende entourage van mist en sneeuwbuien. Deze factoren droegen er wellicht aan bij dat de soort moeiteloos 'soort van de reis' werd.
Foto: Gert Huijzers.

‘ontdekte’ soorten zijn niet de gemakkelijkste, meestal het resultaat van langdurig onderzoek, waaraan niet zelden vergelijkende zangdiagrammen en DNA-testen te pas komen. De meeste splitsingen zijn te vinden bij de zangertjes, de *phyloscopi*. Uit de toelichting die James Eaton tijdens de soortensessies gaf, kwam naar voren dat bij menige soort het afsplitsproces nog loopt. Hij voorzag dat bij zijn volgende reizen hij op de soortenlijst weer andere namen zou moeten opvoeren. Voor liefhebbers van zangertjes als Peter en Adriaan Dijkse, ‘phyloscopifielen’ dus, waren zowel het veldwerk als de avondsessies om te smullen. Bart slaagde er ogenschijnlijk moeiteloos in zang en kenmerken van die drom zangvogels op een minderwaardigheidscomplex bezorgende manier direct in zijn brein op te slaan. Zodoende was hij tijdens het veldwerk volwaardig gesprekspartner van James en Peter. Met die laatste, co-auteur van de Helmutgaven ‘Thrushes’ en ‘Finches and Sparrows’, had ik het genoegen drie weken de kamer te delen. Hij grossierde in understatements. Toen wij, ver weg het achterland in, voor een paar nachten in een hotelkamer terecht kwamen die zelfs hoge eisen stelde aan degenen die er veel, heel veel ontberingen voor over hebben om fijne vogels te zien,

merkte hij enkel op ‘facilities need some attention’. Om te voorkomen dat u ervan afziet naar en in Sichuan te reizen om van fijne vogels en adembenemende landschappen te genieten, zie ik af van details. Maar stel u voor een spiegellose badkamer met daarin een douche en de toiletvoorziening type Franse platteland, ondergebracht op één vierkante meter.

Toch hadden de phyloscopifielen op hun wensenlijstjes ook de namen van mogelijk waar te nemen fazanten, berg- en saterhoenders met uitroeptekens gedecoreerd. Die zorgden voor onvergetelijke momenten. De Tibetaanse Berghoenders op de Balang Shan Pas werden onbedreigd ‘soort van de reis’, een positie waaraan baltsgedrag en de entourage bijdroegen. Over de Witte en Blauwe Oorfazanten raakten wij niet uitgepraat. Hoog genoteerd stond de Lady Amherstfazant. Om deze goed te zien te krijgen, en dan vooral het mannetje, gingen we dagelijks de tientallen kilometers lange weg over de hellingen van de Wawu Shan op en neer. Daar lieten wijfjes zich redelijk zien. Van het mannetje echter helaas slechts eens één staart, die uitsluitend was voorbehouden aan de lieden voorin het busje. Een hoogtepunt was de Chinese Glansfazant, weliswaar ver weg, maar frontloge hoog tegen een steile

Talrijk bij stroomversnellingen was de Waterroodstaart.

Foto: Gert Huijzers.

Begrijpelijk waren we erop gebrand diksnavelmezen te zien, waarvan er in China 18 soorten voorkomen. Deze Zappeys Diksnavelmees is er eentje van.
Foto: Gert Huijzers.

wand, in fraai avondlicht. Met zijn bizarre kleuren en roerloze hoge zit, had de vogel alles weg van een door Oost-Aziatische mystiek omgeven beeld, voor ons vogelaars een heiligenbeeld. Veel werd er gelijkebaard boven de pagina met afbeeldingen van de saterhoenders, de tragopans. Wij kwamen alleen in het verspreidingsgebied van het Temmincks Saterhoen, waarvoor de club twee dagen een berg op moest. Omdat er al wat mis was met de conditie toen ik aan boord ging van de Airbus van de KLM en het er de dagen daarna zeker niet beter op werd, besloot ik die twee dagen beneden te blijven. Dat kostte mij wel dat Temmincks Saterhoen. Afgepeigerd weer terug, beaamden de metgezellen in koor dat het besluit verstandig was geweest... maar zij zagen die Temmincks dus wel. Andere emoties waren een

Lachstern in zijn eentje hoog boven een stroom op ruim tweeduizend meter hoogte, de schitterende Grandala's op de Balang Shan Pas en de ook voor James onverwachte Zwarte Koekoekswouwen. De vreemde Roodoorspechten kregen applaus. Terecht kreeg de algemene Kesslers Lijster veel supporters. Dat gold ook voor de Chinese Klapekster, zij het dat we die maar eens zagen, na lang zoeken. Uiteindelijk was het raak net buiten Ruorgai, een paartje langs de hoofdweg, met twee al flink uit de kluiten gewassen nestjongen. Er werd druk gevoerd, beurtelings met net gevangen Veenmollen of vanuit een verderop staande voorraadboom, die rijkelijk was gedecoreerd met eerder buitgemaakte prooien, voor zover te zien muisachtigen. Het bos- en berglandschap waardoor wij

Nog een diksnavelmees, namelijk de Geelkopdiksnavelmees *Sinornis fulvifrons cyanophrys*.
Foto: Gert Huijzers.

De Witkeelroodstaart is een bewoner van subalpiene coniferenbossen.
Foto: Gert Huijzers.

De vogelaar krijgt in Sichuan te maken met een fors rijtje soorten roodmussen, die hoofdbreken kunnen opleveren. Deze Wijnroodmus zagen we op verschillende dagen, andere slechts eens.
Foto: Gert Huijzers.

reïden was van een adembenemende grootsheid. Toch had Sichuan ook deprimerende trajecten in petto. Soms ging het langs rivieren met op iedere vijf kilometer een stuwdam plus meer, met water dat de kleur van chocolade had aangenomen. Aan de voet van Wawu Shan stonden wij een poosje op de plek waar een vanuit het reservaat komende kraakheldere stroom samenvloeiende met zo'n chocoladestroom. De Zwarte Waterspreuwen waagden zich niet beneden die samenvloeiing. Maar er waren ook aangename verrassingen. Hoewel in het Chinees er twijfelloos zeer verstandige dingen zijn en worden gezegd en geschreven, doet voor ons het schrift toch denken aan een geplet insect. Langs de wegen worden op borden veel zaken aangeprezen, in dat schrift

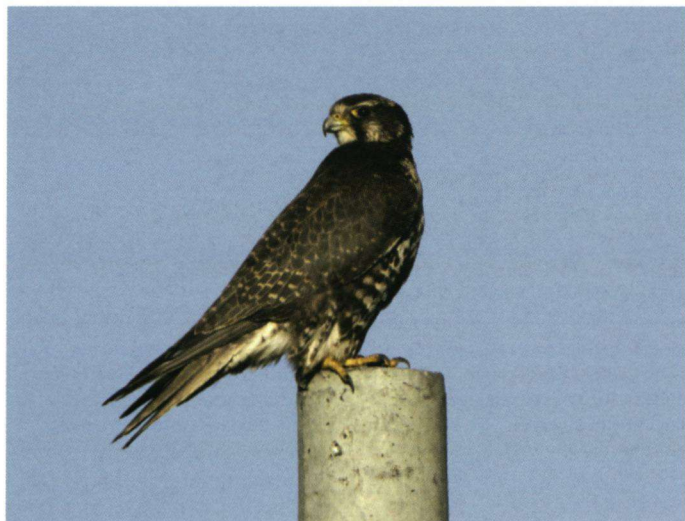
dus. Tot plotseling een bord met 'National Grassland Park', langs een traject met rondom een verre gezichtseinder. We zagen geen immense kuddes yaks, zoals elders.

Ruoergai

Van de variatie aan landschappen die Sichuan bood, spraken de open graslanden van het Tibetaanse plateau het meest aan. Rond Ruoergai brachten wij een dag in die enerverende oneindigheid door. Ook al gelet op de vogelrijkdom, was één dag te kort. Die 29ste mei bracht een volle dag zon, die de graslanden en zijn vogels extra glans gaf. 's Morgens kort na zessen ontmoetten wij even buiten Ruoergai een bedevaartganger op weg naar Lhasa, te voet. Na drie stappen te hebben genomen, wierp de pelgrim zich plat

op de grond, kwam weer overeind, waarna na drie passen hetzelfde eerbetoon, steeds opnieuw. Na deze ondervinding was het een poosje stil in ons busje. Niet lang. Eenmaal op de vlaktes moesten wij verwerken dat plaatselijk de dichtheid aan Plateaupika's (zoogdieren die verwant zijn aan konijnen, red.) zo groot was, dat wanneer de diertjes zich uit de voeten maakten, het erop leek dat de grond bewoog. Een sciencefictionachtige ervaring. Zo'n biomassa trekt roofvogels en die waren er dan ook volop. In de boekhouding kwamen 's avonds dertig Zwarte Wouwen van de inmiddels afgesplitste soort *lineatus* te staan en voorts vijfenveertig Mongoolse Buizerds en acht Sakervalken. James vond het aantal van vijfenveertig Mongoolse Buizerds stevig tegenvallen. Van zo'n tweehonderd stuks was hij niet verbaasd geweest. Dat was hij wel over de acht 'sakers'. Op zijn vorige reis was hij al blij met eentje. Zowel legaal als illegaal gaan er vanuit China, Mongolië, de Centraal-Aziatische republieken, waaronder Kazachstan jaarlijks honderden Sakervalken naar de blijkbaar onverzadigbare valkeniersmarkten in het Midden-Oosten. Met een wereldpopulatie die thans maximaal 8800 exemplaren omvat en verder afnemen, beschouwt BirdLife de Sakervalk als een 'soort in gevaar'. Bij die acht vogels van de 29ste bevond zich een achter elkaar aan jagend koppel dat een adembenemende vliegshow ten beste gaf; de vogels doorkliefden op alle hoogteniveaus de ruimte. Er waren ook gieren. Rond tien uur 's morgens verschenen

deze vanuit de omliggende bergmassieven boven de grasvlakten. Al spoedig kamen ze aan de grond, bij aas. Wij telden ten minste één Lammergier, rond vijftientwintig Himalayagieren en zeven Monniksgieren. De enorme aantallen yaks tot aan de gezichtseinder deden denken aan de Serengeti tijdens de gnoetrek. De conclusie was dat het voor de gieren een peuleschil moest zijn hier hun kostje bij elkaar te krijgen. De wijze waarop althans rond Ruogai de yaks worden geëxploiteerd, is pure industriële veehouderij. James beaamde dat overbegrazing in deze vallei de grootste bedreiging is. Hij merkte op dat de moderne brede weg waarover wij ons verplaatsten, bij zijn laatste bezoek in 2007 ontbrak. Verspreid stonden de hutten vanwaaruit de bewoners de kudden dirigeren. Zonnepanelen, motorfietsen en straalzenders rond de hutten en ook rondlopende, in mobieltjes pratende lieden. Enkele hoeders te paard hielden onze romantische ideeën wat overeind. De op de vlaktes lopende paren Zwarthalskraanvogels kwamen tot vlak bij de hutten. Eenmaal zagen wij een paartje dat triviaal boven op een afvalhoop stond. Toen we bedachten dat Zwarthalskraanvogels al sinds mensenheugenis in harmonie leven met de herders in deze streken, was het tafereel gemakkelijker te verwerken. Wij telden die 29ste mei rond de vijftientwintig vogels. Ons clubje bracht een paar uur door bij een aantrekkelijk ogend meer, één van de vele. Na een vertaalslag kwam als naam uit de bus het Hower Lake. Casarca's, Chinese Vlekbeekenden (recent afgesplitst) en een

De Sakervalk werd alleen waargenomen op 29 mei, tijdens de excursie op het Tibetaanse Plateau bij Ruogai. Op die dag wel acht exemplaren.
Foto Gert Huijzers

Enkele leden van de groep in een bos op weg naar Jiuzhaigou kijken naar een Witkeelroodstaart.
Foto: Bart Huijzers.

heel rijtje van 'onze' soorten, waarvan de Wintertaling als talrijkste, vertegenwoordigde de eenden. Na net een week eerder thuis langs het Hollandsch Diep te hebben vastgesteld dat als gevolg van het lawaai dat daar de vele ganzestemmen voortbrengen, er nauwelijks nog zangterritoria vast te stellen zijn, waren hier de slechts zes paren Grauwe Ganzen een verademing. Als steltlopers vielen te noteren rond de honderd Tureluurs, een defecte Steltkluut, een Grutto en twintig Mongoolse Plevieren. Veel tijd besteedden wij aan de leeuweriken, piepers en kwikstaarten. Bijval kregen de qua gedrag en presentatie veel op 'kalanders' lijkende Tibetaanse Leeuweriken. Voorts waren te zien Strandleeuweriken van de vorm *alpestris* en Kleine Veldleeuweriken. Bewondering kreeg de opvallende Tibetaanse

Kwikstaart, een recente afsplitsing van de Citroenkwikstaart. Van de piepers was de plaatselijk algemeen in Sichuan aanwezige Wijnborstpieper, ook rond Hower Lake present. Eén Mongoolse Pieper was de enige in drie weken.

Holengaaïen en Taczanowski's Sneeuwvinken waren tot op het laatst van de dag vrijwel niet uit beeld geweest. Tegen de avond, toen wij vol van indrukken terugreden naar Ruogai, kwamen wij niet ver van de stad de Lhasa-pelgrim van die ochtend achterop. Deze was nog steeds doende met zijn canossatocht: languit op de grond, omhoog, drie passen en daarna weer neer. 4WD's in alle maten flitsten langs hem heen. Weer werd het stil in ons busje. Geen minachtende terzijdes. Alleen verwondering.

■ G.L. Ouweneel, Lijster 7, 3299 BT Maasdam, e-mail: glo@xs4all.nl.

LITERATUUR:

Beaman, M. (2000): Sichuan: the heart of China. Birdquest newsletter no. 34:1-3.

Hirschfeld, E. (2008): Rare birds Yearbook 2009. MagDig Media Ltd., Shrewsbury.

MacKinnon, J. & K. Phillips (2000): A Field Guide to the Birds of China, Oxford University Press, Oxford.

Madge, S. & P. McGowan (2002): Pheasants, Partridges & Grouse. Christopher Helm, Londen.

Zhao Ji (et al.) (1990): The natural history of China. Collins, Londen.

Dit vogelreisverhaal over tochten door Sichuan is uit een bundel van dertig verhalen die zijn samengebracht in 'Voor vogels de wereld rond'. Daarin vertelt Gerard Ouweneel over zijn ervaringen met vogels en mensen, zijn impressies van landschappen en ook over belevenissen met collega-vogelaars tijdens vogelreizen over de hele wereld. De bestemmingen variëren van de gebieden in zijn vroegste jeugd rond de geboorteplaats Rotterdam tot aan de subantarktische eilanden beneden Nieuw-Zeeland, Nieuw-Caledonië en de Beringstraat. Meer informatie over deze uitgave is te verkrijgen bij Gerard Ouweneel, e-mail: glo@xs4all.nl.